

Sygn. akt II CSK 263/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepła (przewodniczący)

SSN Maria Grzelka

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Agencji Nieruchomości Rolnych

przeciwko Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej T. w N.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 12 grudnia 2006 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 7 lutego 2006 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Powódka Agencja Nieruchomości Rolnych domagała się zasądzenia od pozwanej Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej „T.” kwoty 54.555,70 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2002 r. i kosztami procesu. W uzasadnieniu wskazała, iż kwota dochodzona pozwem stanowi równowartość udziałów członkowskich, jakie w pozwanej Spółdzielni przysługiwały poprzednikowi prawnemu powódki – Państwowemu Gospodarstwu Rolnemu w M.

Sąd Rejonowy w N. wyrokiem z dnia 30 września 2005 r. oddalił powództwo. Sąd ten ustalił, że Państwowe Gospodarstwo Rolne w M. do dnia jego likwidacji, tj. do 31 grudnia 1992 r. było członkiem pozwanej Spółdzielni i posiadało w niej udziały członkowskie. Udziały te uchwałą Walnego Zgromadzenia Przedstawicieli z dnia 6 grudnia 1991 r. zostały zwaloryzowane zgodnie z przepisami ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o waloryzacji udziałów członkowskich w spółdzielniach i zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 83, poz. 373 ze zm.; dalej: „ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r.”). W uchwale przewidziano, że wypłata zwaloryzowanych udziałów nie może nastąpić wcześniej niż po upływie pięciu lat od daty jej podjęcia. Wartość zwaloryzowanych udziałów PGR w M. określona została przez pozwaną na kwotę 545.557.000 zł (przed denominacją).

Majątek zlikwidowanego PGR w M. przekazany został Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Pozwana nie wypłaciła zwaloryzowanych udziałów członkowskich ani tej Agencji, ani powódce, podnosząc ostatecznie zarzut przedawnienia.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że zwaloryzowane udziały członkowskie nie zmieniły swojego dotychczasowego charakteru. Pozostały dalej udziałami tyle, że ponadobowiązkowymi. Po ustaniu członkostwa w spółdzielni winny one zatem zostać zwrócone byłemu członkowi. Zgłoszone przez powódkę w tym zakresie roszczenie uległo jednak – stosownie do dyspozycji art. 29 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo Spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r., Nr 188, poz.1848 ze zm.; dalej: „Pr. spółdz.”) –

przedawnieniu. Stało się ono bowiem wymagalne w dniu 7 grudnia 1996 r., powódka zaś wniosła pozew 3 czerwca 2005 r.

Sąd Okręgowy oddalił apelacje powódki od powyższego orzeczenia wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną, dzieląc w całej rozciągłości dokonane przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną.

W skardze kasacyjnej opartej na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) powódka zarzuciła naruszenie:

- art. 1, 2 i 5 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o waloryzacji udziałów członkowskich w spółdzielniach i zmianie niektórych ustaw poprzez błędną ich wykładnię i uznanie, że zwaloryzowane udziały członkowskie pozostają nadal udziałami członkowskimi, o których mowa w ustawie z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze i są z nimi tożsame;
- art. 118 k.c. poprzez jego pominięcie;
- art. 29 Pr. spółdz. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że przewidziany w tym przepisie trzyletni termin przedawnienia ma zastosowanie do dochodzonego przez następcę prawnego byłego członka spółdzielni roszczenia o wypłatę zwaloryzowanych udziałów członkowskich.

Powołując się na tak ujętą podstawę kasacyjną powódka wniosła o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy pierwszemu lub drugiemu z wymienionych Sądów do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie orzeczeń Sądów obu instancji i uwzględnienie powództwa w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku bezspornych ustaleń faktycznych wynika, że powódka jako następcą prawny zlikwidowanego w 1993 r. Państwowego Gospodarstwa w M., byłego członka pozwanej Spółdzielni, nabyła uprawnienie do żądania wypłacenia jej zwaloryzowanych udziałów członkowskich. Istota sporu w rozpoznawanej sprawie sprowadza się do kwestii, czy roszczenie o wypłatę takich udziałów ulega przedawnieniu z upływem trzyletniego terminu

określonego w art. 29 Pr. spółdz., czy też – zgodnie z treścią art. 118 k.c. – z upływem terminu dziesięcioletniego. Pozwana podniosła bowiem zarzut przedawnienia odwołując się do pierwszego z wymienionych przepisów. Nie budzi przy tym wątpliwości, że trzyletni termin przedawnienia upłynął przed wniesieniem pozwu.

Według skarżącej zgłoszone przez nią roszczenie przedawnia się w terminie dziesięcioletnim, a przemawiają za tym dwa zasadnicze argumenty. Po pierwsze, uprawnienie do żądania wypłaty zwaloryzowanych udziałów skarżąca nabyła w wyniku następstwa prawnego po byłym członku pozwanej Spółdzielni stosownie do uregulowań ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r., Nr 208, poz. 2128 ze zm.). Po drugie, zwaloryzowane udziały - jakkolwiek są udziałami ponadobowiązkowymi, nie deklarowanymi przez członków - nie zostały uregulowane przepisami ustawy Prawo spółdzielcze, lecz odrębną ustawą z dnia 30 sierpnia 1991 r. W regulacji tej ustawodawca nie odwołał się do przepisów Prawa spółdzielczego, w tym do art. 29 wymieniającego, jakie roszczenia przedawniają się z upływem trzyletniego terminu.

Odnosząc się do przytoczonego wyżej zapatrywania skarżącej należy zgodzić się z oceną Sądu Okręgowego wskazującą na jego bezzasadność.

Kwestia charakteru prawnego zwaloryzowanych udziałów członkowskich - na co trafnie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy – była już podejmowana w judykaturze. W uzasadnieniu wyroku z dnia 27 kwietnia 2000 r., I CKN 648/98 (nie publ.) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, który skład orzekający w pełni aprobuje, że udziały te (zwaloryzowane) pozostają nadal udziałami, tyle że ponadobowiązkowymi, nie zadeklarowanymi przez członka. Pogląd ten zaakceptowany też został w piśmiennictwie. Waloryzacja udziałów członkowskich nie prowadzi do powstania odrębnej, nie znanej Prawu spółdzielczemu, instytucji prawnej, lecz do przywrócenia konkretnym udziałom realnej wartości. Skutkiem tego zabiegu nie jest więc – jak odczytuje to skarżąca – zmiana charakteru zobowiązania do wypłaty udziałów, ale modyfikacja wysokości tego zobowiązania przy zachowaniu samej jego istoty. Jest to normalny mechanizm właściwy każdej waloryzacji świadczenia

pieniężnego (art. 358¹ 3 k.c.). Konsekwencją tego zapatrywania musi być wniosek, że roszczenie o wypłatę udziałów członkowskich w zwaloryzowanej wysokości podlega – w zakresie przedawnienia – reżimowi ustawy Prawo spółdzielcze. Ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. nie określa innego terminu przedawnienia tego roszczenia. Reguluje jedynie w sposób szczególny datę jego wymagalności. Pozostawienie po przyjęciu ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. nie zmienionej treści art. 29 Pr. spółdz. nie wskazuje wcale na wyłączenie spod działania tego unormowania roszczenia o wypłatę „zwaloryzowanych udziałów”. Jest to konsekwencją braku woli ustawodawcy poddania tego roszczenia innemu niż określony w powołanym przepisie terminowi przedawnienia. Trudno byłoby zresztą doszukać się racjonalnych przesłanek, które uzasadniałyby przyjęcie innego rozwiązania.

Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej, Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że przepis art. 29 Pr. spółdz. nie ogranicza kręgu podmiotów legitymowanych do wystąpienia z roszczeniem o wypłatę udziałów (także w zwaloryzowanej wysokości) do członków i byłych członków spółdzielni. Nie ulega zatem wątpliwości, że przepis ten ma zastosowanie także do innych osób, które nabyły uprawnienie do żądania wypłaty udziałów w drodze czynności prawnej (art. 27 Pr. spółdz.), czy też – jak to miało miejsce w konkretnym stanie faktycznym – z mocy ustawy.

Z przytoczonych względów zarzuty naruszenia wskazanych przez skarżącą przepisów praw materialnego okazały się chybione.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.